

DR. MINDAUGAS BLOZNELIS

Lietuvių katalikų mokslo akademija

ADELĖS DIRSYTĖS MALDAKNYGĖS „MARIJA, GELBĖKI MUS“ GENEZĖ IR PLITIMAS

Straipsnyje apžvelgiama, kaip atsirado ir plito pasaulyje labiausiai žinoma ranka rašyta lietuviška maldaknygė. Aptariamos aplinkybės, skatinusios rengti ranka rašytas maldaknyges sovietiniuose lageriuose. Pateikiamas supaprastintas maldaknygių „Tebūnie Tavo valia“, „Viešpatie, išgelbėk mūsų tautą“ ir „Marija, gelbėki mus“ aprašymas, leidžiantis jas analizuoti lyginant su etalonu – spausdinta nepriklausomoje Lietuvoje maldaknyge. Pateiktas visų šių maldaknygių turinys. Išskirtos individualios kūrybos dalys, liudijančios aktyvų kūrybos procesą rengiant maldaknyges.

Svarstomos hipotezės, kaip maldaknygės „Marija, gelbėki mus“ pateko į Laisvąjį pasaulį. Nurodomas maldaknygės kelias į spaudą, jos plitimas įvairiomis kalbomis pasaulyje ir Lietuvoje.

Įvadinės pastabos. 1948–1949 m. sovietinėje lagerių sistemoje vyko žymūs pakitimai – buvo organizuota specialiųjų lagerių sistema. Dabar sunku spręsti, kokie buvo tokių pakitimų motyvai. Iki šių specialiųjų lagerių įkūrimo visi kaliniai, tiek politiniai, tiek kriminaliniai, būdavo laikomi drauge, išskyrus kai kuriuos kalėjimus, kur politiniai kaliniai buvo laikomi izoliuoti. Bet tai buvo reti atvejai ir iš tiesų visai nereikšmingi.

Kriminaliniai kaliniai buvo laikomi „socialiai artimais“, skiriami nuo baustųjų „už tėvynės išdavimą“ politinių kalinių. Ši teorinė charakteristika teikė daug privilegijų nusteistiesiems pagal kriminalinius straipsnius; tuo naudodamosi įvairios „urkų“, „zakonykų“, „blatnųjų“ ar kitaip vadinamų recidyvistų grupės plėšė ir terorizavo kitus kalinius. Šios kategorijos kaliniai nedirbo, ir tai buvo vienas iš priklausymo „urkoms“ požymių. Lagerio administracijai, kurios veiklos svarbus rodiklis buvo už kalinių darbą gauti pinigai, ši nuostata buvo nuostolinga, tačiau „urkos“ buvo sovietų santvarkos gynėjai ir palaikytojai.

Vis dėlto, matyt, administracija priėjo išvadą, kad reikia mažinti tokių privilegijuotųjų ir kitų dirbančių parazituojančiųjų skaičių, ir išprovoka-

vo „urkų“ tarpusavio pjautynes. Šios piautynės apėmė visus lagerius, ir nuovokūs recidyvistai, buvę lojalūs santvarkos gynėjai, tapo didžiausiais Stalino priešais, ėmė vadinti jį „gutalinščiku“ ar dar piktesniais vardais.

Galbūt siekdama, kad lagerių recidyvistai „neužsikrėstų“ politinių kalinių idėjomis, o gal norėdama griežčiau kontroliuoti politinius kalinius, sovietinė valdžia apie 1949 m. įsteigė specialiuosius lagerius politiniams kaliniams, kur buvo įvesta ilgesnė darbo diena – 10 valandų (neskaitant laiko nueiti ir pareiti iš darbo vietos), pagaminti numeriai, tvirtinami kepurėje ties kakta, nugaroje ir ties dešinės kojos keliu, buvo uždrausta turėti pinigų, popieriaus, rašiklį ar knygą, uždrausta rašyti laiškus (leista tik du per metus). Faktiškai specialiuosiuose lageriuose laikomiems kaliniams buvo įvestas katorgos režimas.

Tokiomis aplinkybėmis 1958 m. pasaulį pasiekė, nustebino, o vėliau įvairiomis kalbomis pasklido mokytojos Adelės Dirsytės sovietiniuose Kolymos lageriuose – Magadane sukurta ir jos ranka rašyta maldaknygė „Marija, gelbėki mus“.

Šiame straipsnyje pateikiama medžiaga apie slaptą ranka rašytų maldaknygių kūrimą ir plitimą lageryje, taip pat Lietuvoje ir užsienyje.

Be pagrindinio teksto, čia pateikiami 5 priedai.

Sumanymas rašyti maldaknygę. Tie kaliniai, kuriems buvo svarbu palaikyti religinį gyvenimą lagerio sąlygomis, suprato, kad uždraudus turėti knygas, atėmus įvairiais būdais įsigytas maldaknyges, kurias dar ligi tol buvo pavykę išsaugoti, reikia patiems jas sukurti.

1949 m. daugelis merginų, dirbusių Europos šiaurėje, buvo nuvežtos į Taišeto lagerius (Vidurio Sibire), kur jau buvo formuojamas Taišeto Ozerlagas (iš rus. Osobyj zakrytyj režimnyj lager – Specialioji uždara griežtojo režimo stovykla), Norilsko Gorlagas (Gosudarstvennyj osobogo režima lager – Valstybinė ypatingojo režimo koncentracijos stovykla; kitas aiškinimas – Gornyj lager – Kasyklų konc. stovykla), Kolymoje – Berlagas (iš rus. Beregovoj – Krantų), Mordovijoje Leslagas (iš rus. Lesnoi – Miškų).

Matydama, kad maldaknygių lageryje nebus galima turėti, Adelė Dirsytė Taišeto Ozerlage kvietė mergaites užsirašyti jų atsimenamas maldas, kad būtų iš ko melstis¹. Kai kurios mergaitės rašė ant tošies gabaliukų, kurių prisirinkdavo kirsdamos mišką, ant cemento maišo skiautelių. Tokią tošies lapelių maldaknygę Aldona Steponaitytė išsaugojo per visus etapus

¹ M.Bloznelis, Adelė Dirsytė: gyvenimas ir darbai, Vilnius: Katalikų akademija, 2003, p. 519.

ir kratas ir parsivežė į Lietuvą, 1958 m. grįždama iš Kolymos. Šią maldaknygę ji perdavė seselėms pranciškonėms (seselei Klarai), nes jų patalpose Žemaičių gatvėje (Kaune) ji mokydamosi gyveno ligi suėmimo². Deja, šiuo metu nežinoma, kur toji maldaknygė yra, jei ji iš viso yra išlikusi.

Taišeto lageriai tapo tik tarpstote kalinius vežant į Kolymą. Atvykus į Vanino kalinių persiuntimo punktą (prie Totorių sąsiaurio esantį uostą, iš kurio laivais kaliniai buvo plukdomi į tolimesnes šiaurės vietas), laukiant etapo laivu, Taišeto kalinės buvo įkurdintos Ui lageryje, greta pagrindinio Vanino kalinių persiuntimo punkto. Suvargusios po ilgos kelionės Transsibiro, vėliau Paamūrės magistrale, šioje stovykloje mergaitės atsigavo, ir A.Dirsytė vėl kėlė lietuviškos maldaknygės būtinumą.

Metodinės pastabos. Tiriant lageryje rašytas maldaknyges svarbu aptarti jų savybes, rasti objektyvius vertinimo kriterijus, kad būtų galima jas tarpusavyje lyginti ir vertinti. Vienas iš paprastesnių požymių, pagal kurį galima palyginti maldaknyges, yra jų struktūra, t.y. turinys ir jo išdėstymo tvarka.

Šiame darbe, kaip etalonas, buvo panaudota kan. A.Sabaliausko maldaknygė „Viešpaties Angelas“³, ir sudaryta jos struktūra (1 priedas). (Aprašant šios maldaknygės struktūrą nurodoma ne puslapis, o įvardyto struktūros elemento apimtis puslapiais.) Kitų maldaknygių struktūros pateiktos 2–5 prieduose. (Jų aprašymuose nurodomas tik puslapis.)

Sudarant maldaknygės struktūrą atsižvelgta ir į tekstų specifiką; ribojamasi tik keliais teksto pradžios žodžiais, kurie rodo jo originalumą, skirtingumą. Toks supaprastintas palyginimo būdas leido lyginti tiriamas maldaknyges ir pateikti išvadas.

Maldaknygė „Tebūnie Tavo valia“

Išlikusią Vanino Buchtos (Ui) lageryje 1950 08 09 ranka rašytą maldaknygę parašė Pranutė Čebelytė; po jos mirties Lietuvoje šią maldaknygę išsaugojo jos sesers duktė Sigita Dainiūtė-Tamašauskienė⁴.

Maldaknygė yra beveik normalaus formato: 85 x 55 mm, puošniais rankų darbo viršeliais (90 x 60). Matyt, rašyta rašalu, pagamintu iš che-

² Ten pat.

³ A.Sabaliauskas, *Maldaknygė „Viešpaties Angelas“*, Klaipėda, 1932 (1938).

⁴ P.Čebelytė, *Maldaknygė „Tebūnie Tavo valia“*, Buchta Vanina, 1950.VIII.9.

minio pieštuko. Rašyta neskubant Ui lageryje, kur po susirėmimo su kriminalistėmis Vanino Buchtos lageryje buvo įkurdintas etapas iš Taišeto; merginos turėjo pakankamai laiko, ir režimas buvo gana liberalus.

P.Čebelytė buvo vyresnio amžiaus – gimusi 1907 m, taigi tuo metu buvo per 40 metų. Ji buvo aktyvi Obelių visuomenės veikėja – šaulė, pavasarininkė, matyt, ir Lietuvių katalikių moterų draugijos narė. Tad tikriausiai dėl to buvo siunčiama į atšiaurią Kolymą, kur paprastai būdavo siunčiami tik jauni.

Maldaknygė „Tebūnie Tavo valia“ yra 98 p., neskaitant viršelių. Turiio struktūra gana panaši į spausdintas to laikotarpio maldaknyges: Rytmetinės maldos, Vakarinės maldos, Mišių maldos. Rytmetinėse maldose yra malda į Švč. Panelę Mariją, į Angelą Sargą, į savo Globėją, Tikėjimo, Vilties, Meilės aktai (plg. su kan. A.Sabaliausko maldaknygės „Viešpaties Angelas“ struktūra (1 priedas).

Vis dėlto tai nėra spausdintos maldaknygės teksto kopija. Šioje maldaknygėje yra daug autentiško – autorės Pranutės Čebelytės teksto, susijusio su kasdienine lagerio aplinka, atspindinčio rūpestį dėl Tėvynės, dėl Tėvynėje likusių, iš jos išplėštųjų, ir už ją žuvusiųjų.

„Rytmetinės maldos“ pradedamos tokiais žodžiais: „Tavo garbei, Dieve, skiriu šią dieną. Skiriu ją savo tėvelių, išeivių ir savo mielosios Tėvynės labui. Darbo sunkumus pakelsiu su auka ir ryžtumu, noriai ir su gera nuotaika <...> Kiekvienu atveju būsiu rami, kaip rami mano tautos dvasia, ir giedra, kaip giedras mano Tėvynės dangus <...>“⁵.

Daug maldų skirta Švč. Mergelei Marijai. Daugelyje maldų minima Tėvynė, o malda už Tėvynę atspindi autorės išgyvenimus: „Dieve, kuris leidai pasaulyje tautas ir įdiegei joms laisvės troškimą, gražink, prašome, ir mūsų Tėvynei jos laisvės dienas. Tegu tie sunkūs išbandymai, kuriuos Tu skyrei mūsų šaliai, nebūna jos pražūčiai, bet greitesniam prisikėlimui ir didesnei dvasinei gerovei.<...> Padėk mums, kad liktume ištikimi savo Tėvynei ir grįžtume į ją nešdami naują užgimimo ugnį.<...>

Šv. Kazimierai, lietuvių tautos Globėjau, vadovauk kovose dėl laisvės, kaip kitados stebuklingu būdu kad vadovavai mūsų protėviams <...>“⁶.

Šioje maldaknygėje nėra teksto, skirto Atgailos sakramentui – autorė ar neatsiminė to teksto, ar jautėsi negebėsinanti jo parašyti, sunku spręsti, tačiau maldaknygės pabaigoje, dekoratyvinio kitos spalvos puslapio antroje

⁵ Ten pat, p. 3.

⁶ Ten pat, p. 71.

pusėje, įrašyta tekstas apie Dvasinę Komuniją⁷. Turime pagrindą manyti, kad šis tekstas parašytas vėliau.

Ui lageryje lietuvaits tarpusavyje glaudžiai bendravo. A.Steponaitytė prisimena: kai jaunesnės mergaitės susirinkdavo bendroms maldoms, nuo lagerio administracijos jas saugodavo vyresnės – Adelė Dirsytė ir kitos. Be to, ten vykdavo A.Dirsytės organizuojami įvairūs kultūriniai renginiai, tad žinant P.Čebelytės aktyvų charakterį, galima neabejoti, kad jos Ui stovykloje bendravo. Žinome, kad A.Dirsytė jau Vorkutos lageriuose 1947–1948 m. įvedė Dvasinės Komunijos praktiką bendraudama su mergaitėmis, todėl negalime atmesti prielaidos, jog įrašas apie Dvasinę Komuniją P.Čebelytės maldaknygėje liudija artimą bendravimą su A.Dirsyte.

Maldaknygė „Viešpatie, prikelt mano tautą“

Ui lageryje A.Dirsytė ragino mergaites sukurti savas maldaknyges, tačiau nors buvo tam rengtasi, maldaknygė buvo parašyta tik 1950 m.vėlių rudenį jau Kolymoje, Magadane⁸. Didžiąją dalį teksto šioje maldaknygėje yra rašiusi A.Dirsytė, nors nustatyti, kuris tekstas rašytas A.Dirsytės, reiktų specialių tyrimų.

Maldaknygė, parašyta Berlago kalinių persiuntimo punkte, ten pat buvo ir tiražuojama – perrašoma ranka. Kratų metu ji buvo atiminėjama, tada vėl perrašoma – ir taip ligi išeinant iš lagerio. Sunku pasakyti, kiek šių maldaknygių iš viso buvo. Sprendžiant iš pokalbių su buvusiomis Berlago kalinėmis, jų turėjo būti ne viena dešimtis. Pavyzdžiui, P.Vaišnorienė prisimena perrašiusi dvi šias maldaknyges. Vieną pasiuntusi į vyrų lagerį, o kita buvo atimta kratos metu⁹.

Šiuo metu disponuojame trijų tokiu pavadinimu išlikusių maldaknygių tekstais. Viena rašyta Leontinos Eimontaitės-Motiejūnienės, antra – Aldonos Pakšytės, trečia – Valės Bagdonaitės-Čepienės (buvusi sudrėkusi, todėl rankraštis sunkiai įskaitomas, rašytas žalia spalva, susiliejęs). Pasak liudininkų, L.Eimontaitė drauge su A.Dirsyte parašiusios daugiausia teksto, taip pat „Kryžiaus kelią“ ar „Rožančiaus maldas“¹⁰.

⁷ Ten pat, p. 98.

⁸ M.Bloznelis, min. veik., p. 528.

⁹ Pokalbis su P.Gaižutyte-Vaišnoriene, 2003 06. Asmeninis M.Bloznelio archyvas (AMBA).

¹⁰ M.Bloznelis, min. veik., p. 537.

Visų trijų maldaknygių struktūros identiškos: Rytmetinės, Vakarinės maldos, Šv. Mišių auka, Išpažinties maldos, Kryžiaus kelias, Malda išmels-ti vadovams, Rožančius ir papildomos maldos. Skiriasi papildomų maldų sąrašas. Pavyzdžiui, L.Eimontaitės maldaknygėje po Rožančiaus yra tik Šv.Dvasios litanija¹¹. Aldonos Pakštytės maldaknygėje (1954.II.16) po Rožančiaus eina Švč. Marijos litanija, Švč. Jėzaus Širdies litanija, Giesmės¹². V.Bagdonaitės maldaknygėje po Rožančiaus eina Malda į Aušros Vartų Mariją, Malda į Šv. Antaną, Šv. Dvasios litanija, Šv. Teresės litanija. Šios maldaknygės pabaigos neišliko, tad galėjo būti ir daugiau tekstų¹³.

Tai, kad maldaknygės nebuvo vien akiai kopijuojamos, rodo ir savais žodžiais pasakytos tos pačios mintys, kitaip įvardytos tų pačių maldų dalys, pavyzdžiui, L.Eimontaitės maldaknygėje Rožančiaus maldose skiriamos pirma, antra ir trečia dalys, V.Bagdonaitės maldaknygėje dalys vadinamos Linksmoji, Skausmingoji ir Džiaugsmingoji, o A.Pakštytės maldaknygėje – Džiaugsmingoji, Skausmingoji, Garbingoji. Ir kituose tekstuose ta pati mintis dažnai išreiškiama skirtingais žodžiais. Taigi maldaknygės atspindi rašančiosios individualybę, kūrybišką interpretaciją, aktyvų maldos kūrimo procesą, ko nuolatos siekė A.Dirsytė.

Maldaknygių tekstai apibūdina lagerio gyvenimą, atspindi lagerio kasdienybės rūpesčius. Pavyzdžiui, Rytmetinė malda prasideda padėka Dievui, kad leido ryto sulaukti. Prašoma Viešpaties nepamiršti ir tų, kurie prievarta paliko savo žemę, padėti jiems nelaimėje, sustiprinti juos varguose, palengvinti sunkią tremtinio dalį. Kreipiamasi į Šv. Dvasią išmokyti kantriai, be priekaištų pakelti visus dienos darbų sunkumus ir nuoskaudas¹⁴.

Vilties akte prašoma Jėzaus neleisti užgesti nė vienai vilties kibirkštėlei, kad tos kibirkštys skleistų širdyse šviesą ir šilumą. Vakarinėse maldose Šv. Dvasia prašoma išnaikinti mintis, kad gyvenimas nusibodęs, prašoma, kad „ūkanoms sielą apgaubus, nelinkėtume blogo nei sau, nei kitiems“. Kreipiantis į Švč. Mergelę prašoma: „Naktis ateina, tad maži vaikai prie Tavo kojų glaudžiasi... Pažvelk, o Motina, kokie menki jie, sušalusiomis lūpomis kartoja: Motina, neapleisk mūsų Tautos!“¹⁵

¹¹ L.Eimontaitės ranka rašyta maldaknygė „Viešpatie, prikalk mano Tautą“, Magadanas, 1950.

¹² A.Pakštytės ranka rašyta maldaknygė „Viešpatie, prikalk mano Tautą“, Magadanas, 1954.II.16.

¹³ V.Bagdonaitės ranka rašyta maldaknygė „Viešpatie, prikalk mano Tautą“, Magadanas, 1950 (?).

¹⁴ A.Pakštytė, min. maldaknygė, p. 5–8.

¹⁵ L.Eimontaitė, min. maldaknygė, p. 10.

Mišių maldų kanono dalyje maldaujama Išganytojo: „pakeisk visą mano būtybę – protą, valią, jausmus, daryk iš savanaudės, savimi susirūpinusios, paskendusios kasdienybėj užjaučiančią kitus, padedančią kitiems, padaryk, kad suprasčiau kitų vargus ir rūpesčius, kad jų nesmerkčiau“. Komunijos maldose dėkojama „ir už tuos, kurie mane neapkęsdami įspėja ir auklėja“. Rūpinimasi visais savo tautos nariais atspindi Malda už tautos paklydusius: „Priimk mūsų, kenčiančių, prašymus, maldas ir aukas. Priimk visus mūsų Tautos per visus amžius laimėtus nuopelnus ir uždenk jais mūsų paklydusių tautos sūnų ir dukterų nusikaltimus, neleisk nė vienam iš jų nueiti į amžinybę nesusitaikius su Tavo mylimiausiuoju Sūnumi“.

Sunkioje tautos kovoje labai svarbu sėkmingas vadovavimas, tad Maldoje išmelsti vadams kreipiamasi: „Viešpatie, siųsk mums garbingų vadų, kurie mus išvestų iš klaidžių kelių“.

Šv. Mišių maldos yra surašytos 9–11 teksto puslapiuose. Kryžiaus kelio maldos – 16–20 p., Rožančiaus maldos – 14–15 p. Galima laikyti, kad tai sudaro didesnę maldaknygės teksto dalį ir akcentuoja apmąstymo, vidinio susikaupimo, meditacijos praktiką.

Maldaknygė „Viešpatie, prikelt mano Tautą“ buvo rašoma į nedidelio formato lapelius, įrišama, papuošiama gražios medžiagos viršeliu, dažnai išsiuvinėtu, paprastai ne didesnių matmenų kaip 75 x 55 mm. Aprašytosios maldaknygės yra 70 x 50, 75 x 55, 55 x 45 mm.

Adelės Dirsytės maldaknygė „Marija, gelbėki mus“

Visiškai išsekusi nepakeliamuose jai statybos darbuose Adelė Dirsytė atsiduria netoli Magadano (už 6 km), nuošalioje, mišku apaugusiomis kalvomis vietoje įrengtame lageryje¹⁶. Čia, ypač žiemą, tekdavo eiti į kalnus parnešti statybinės medžiagos, išrautų kelmų kurui. Dirbant šiuos darbus pavykdavo rasti tinkamų rašyti tošies gabaliukų. Kūrybingam žmogui, tokiam, kokia buvo Adelė Dirsytė, kūryba buvo svarbus veiksnys palaikyti žmogiškam orumui, ypač kai lagerio administracijos nuolatiniai persekiojimai ir pažeminimai skaudžiai žeidė.

Dirbdama fizinius lagerio darbus A. Dirsytė galėdavo laisviau mąstyti ir savo mąstymus išreikšti maldelėmis; jas atokvėpio valandėlėmis užrašy-

¹⁶ M. Bloznelis, min. veik., p. 332.

davo pieštuko likučiais tošyje, o vėliau, parėjusi į lagerį, įrašus perkeldavo į cementinių maišų popieriaus atraižas. Taip tolydžio kaupėsi nauji tekstai. Dalis šių A. Dirsytės ranka rašytų tekstų išliko susiūti į maldynėlį, kai kurių tekstų nurodyta ir sukūrimo data.

Viena gražiausių maldaknygės maldų „Marija, gelbėki mus“, pažymėta IX.8 data¹⁷ – Marijos Gimimo diena. Manytina, kad tai 1952 m., kai, šiek tiek gerėjant sąlygoms lageryje, tarp kai kurių lietuvių ėmė rasti ir dvasinės erozijos požymių¹⁸. Pačios A. Dirsytės persekiojimams intensyvėjant, tokie faktai galėjo ją ypač žeidinti, ir šią maldą galima vertinti kaip pagalbos šauksmą, tiek asmeninį, tiek prašant išsaugoti visas lagerio žlugdomas globotines ir bendro likimo drauges.

Sunku susilaikyti šios maldos nepacitavus:

„Marija, gelbėk krauju ir ašaromis, pasiaukojimu, pasiryžimais ir meile išpuošą žemę.

Marija, sužadink mūsų krūtinėj milžinų galią, išlaikyk skaisčią Tautos Dvasią,

kurią mūsų bočiai per amžius augino.

Marija, apšviesk klystančius, gelbėk mirusius karžygius, leiski prisikelti mūsų šventai Lietuvai, kad, kaip šviesi žvaigždė, kitų tautų tarpe šviestų,

spirdėtų ir garbintų Tavo Sūnaus ir Tavo begalinį gailestingumą ir meilę“.

Amen“¹⁹.

Visoje Adelės Dirsytės veikloje, kūryboje ir gyvenimo praktikoje Dangiškoji Tėvynė glaudžiai siejasi su žemiškąja Tėvyne, su Lietuva.

Artėjo 1953 m. vasario 16 d. – Lietuvos Nepriklausomybės trisdešimtpenktosios metinės. Tai galėjo būti gana svarus motyvas sukurti naujai išgyventai maldaknygei, kuri drauge tapo jos pagalbos šauksmu sau ir Lietuvai.

1953 m. sausio 27 d. laiške namiškiams ji rašo: „Sveikinu Jus su mūsų Didžiąja Švente. Pagalvokime apie „Aušrą“ ir „Varpą“. Tegu tie „Aušros“ spinduliai išlaiko mūsų viltis, o „Varpas“ tebudina visus, visus. Tegu nebelieka tarp mūsų vergų. Juk mes dar vergai savo dvasia: mus valdo mūsų nuotaikos, pykčiai; mums gadina nuotaikas aplinka...“²⁰

Laiške Pranutei į gretimą lagerio koloną ji rašo:

¹⁷ Ten pat, p. 416.

¹⁸ Ten pat, p. 457.

¹⁹ Ten pat, p. 416.

²⁰ Ten pat, p. 464.

„Mes prieš mūsų Didžiąją Šventę kalbėsime po dalį Šv. Rožančiaus: 1) prašysime Tautai palaimos, 2) prašysime žuvusiems amžino poilsio, 3) dėkosime už gėrybes, suteiktas Tautai. Darysime sąžinės sąskaitą, primsime Dvasinę Komuniją“²¹.

Taigi šiai Didžiajai Šventei dedikuota ir maldaknygė „Marija, gelbėki mus“; ją siūsdama Pranutei pamini ir kitas mergaites, dalyvavusias rengiant maldaknygę: „Lionė G.[Grigalavičiūtė] padarė ją, Valė Ber. [Bernatavičiūtė] piešė, Levutė Viz. [Vizbaraitė] įklijo, o aš rašiau“²².

Specifiniai A.Dirsytės maldaknygės bruožai. Apskritai šios maldaknygės struktūra atitinka kitų Magadane rašytų maldaknygių struktūras, nors atskirų dalių pavadinimai išraiškingesni, geriau išreiškia paskirtį. Pavyzdžiui, vietoj „Rytinių maldų“ – „Dangau, palaimink mano dieną“, vietoj „Vakarinių maldų“ – „Viešpatie, laimink mano miegą“, o jų tekstai skirtingi nuo ankstesnių, parašyti naujai. Daliai teksto panaudota Maldynėlyje užrašytos maldelės²³.

„Šv. Mišių aukos“ tekstai beveik sutampa su ankstesnių Magadano maldaknygių teksta, nors kai kurie pageduoti, tobulesni. Ankstesnėje maldaknygėje Šv. Mišių „Komunijos“ skyrelis buvo ir kaip malda po Komunijos, o pastarojoje maldaknygėje Mišių dalis „Šv.Komunija“ parašyta naujai. Be to, po Mišių maldų pabaigos papildomai įrašyta „Marija, gelbėki mus“. „Išpažinties maldos“ faktiškai sutampa su ankstesnių Magadano maldaknygių teksta, tik šioje maldaknygėje į maldas po „Šv. Komunijos“ perkeltas ankstesnių maldaknygių Mišių maldose esamas „Komunijos“ tekstas. Tai gali rodyti, kurie tekstai buvo A.Dirsytės rašyti maldaknygėje „Viešpatie, prikelt mano tautą“.

Ankstesnių maldaknygių skirsnio pavadinimas „Kryžiaus kelias“ pakeistas pavadinimu „Mąstykite V.Jėzaus Kristaus kančią“. Nors išangoje paliktas beveik tas pats, tik šiek tiek sutrumpintas ir pageduotas tekstas, bet tolesnėse Kančios kelio vietose pakeistas ir tekstas, ir jo struktūra (išskyrus Mąstymo temą ir Maldą ta tema), pritaikant lagerio praktikai.

Skirtingai nuo ankstesnių Magadano maldaknygių, šioje nėra Rožančiaus maldų. Maldaknygė baigiama įvairiomis maldomis iš anksčiau minėto A.Dirsytės Maldynėlio²⁴.

²¹ Ten pat, p. 465.

²² Ten pat, p. 341.

²³ Ten pat, p. 419.

²⁴ Ten pat, p. 402–420.

Apskritai šioje maldaknygėje pabrėžiama pagalbos prašymas, dažniau kreipiamasi į Mergele Mariją, dažniau meldžiamasi už skriaudėjus. Tai galėjo lemti A.Dirsytės patirti vis intensyvesni administracijos persekiojimai.

Maldaknygės kelias į pasaulį. Jau minėjome, kad maldaknygė buvo skirta Pranutei, tačiau kuriai iš lageryje buvusių Pranučių? Pranutės paieškos buvo pradėtos jau atgavus nepriklausomybę, t.y. praėjus 40 metų, kai daugelio drauge vargusių jau nebebuvo gyvų. Buvo apklaustos Pranutė Gaižutytė, Pranutė Kurkutytė, Pranutė Skerytė. Vis dėlto iš turimų duomenų labiausiai tikėtina, kad maldaknygė buvo siųsta Pranutei Čebelytei; apie jos maldaknygę anksčiau buvo kalbėta.

Tokio išskirtinio dėmesio P.Čebelytei vienas motyvų galėjo būti ir panašus jų amžius (P.Čebelytė g. 1907 m.), ir aktyvi visuomeninė veikla nepriklausomybės metais, taip pat dar Vanino Buchtos (Ui) stovykloje Čebelytės sukurta maldaknygė.

P.Čebelytė išėjusi iš lagerio dirbo netoli Magadano veikusiuose slaugos namuose, buvo ištekęs už buvusio politinio kalinio, kuris 1955 m. sausio mėn. mirė²⁵. Po jo mirties ji atvažiavo į Lietuvą aplankyti savųjų, važiavo į Ukrainą pas vyro seserį jai perduoti vyro daiktų. Tačiau dabar niekas nebežino tikslesnės jos lankymosi datos. Tai turėjo būti 1955–1956 m. Tada ji lankėsi ir pas motinos gimines Radviliškyje. Viena motinos sesuo gyveno Amerikoje, ji yra lankiusis Radviliškyje²⁶.

1962 m. P.Čebelytė su antruoju vyru apsigyveno Zapyškyje, įsigijo savo namą. Gaila, kad po P.Čebelytės mirties Zapyškyje 1984 m. jos visi laiškai ir kiti dokumentai buvo sunaikinti, o manoma, kad ji susirašinėjo su A.Dirsyte ir buvo išsaugojusi jos laiškų²⁷.

Amerikoje A.Dirsytės rašytą maldaknygę, pasiūtą Henriko iš Lenkijos 1958 m. paštu, gavo kun. Lionginas Jankus, tuometinis Lietuvių katalikų religinės šalpos vedėjas²⁸. Jis pasirūpino maldaknygę išspausdinti lietuvių kalba (pirmas leidimas išspausdintas 1959 m. vasario 16 d. data). Paprašė Kęstučio Trimako, tada dar ne kunigo, išversti ją į anglų kalbą ir padovanojo jam originalą.

Kęstutis Trimakas šią maldaknygę išvertė į anglų kalbą. Jis taip brangiino originalą, kad norėdamas savo pirmąsias šv. Mišias paaukoti ir už Sibire

²⁵ P.Čebelytės vyro mirties Magadane, 23 km punkte, nuotrauka, 1955.I.1, AMBA.

²⁶ Pokalbis su Sigita Tamašauskiene, P.Čebelytės sesers dukteria, 2003 06 25, AMBA.

²⁷ Ten pat.

²⁸ Dr. kun. K.Trimako 2003 10 28 patikslinimas, AMBA.

kalintų lietuvių kančias, tą originalą per savo primicijas buvo padėjęs ant altoriaus.

Kun. K. Trimakas, suvokdamas, kad toks brangus dokumentas turėtų būti ne privačiose rankose, originalą perdavė lietuviams tėvams jezuitams Čikagoje. Kur šiandien jis yra, mes nežinome.

1960 m. maldaknygė buvo išspausdinta angliškai, tais pačiais metais buvo du leidimai vokiškai (40 tūkstančių tiražu), 1961 m. išleista olandų, 1962 m. – italų, ispanų ir portugalų kalbomis, 1963 m. – kinų kalba. Tiražai kartojami. 1963 m. kartojama italų ir anglų kalbomis.

Okupuotoje Lietuvoje pagrindinis maldaknygės leidinys pasirodė 1964 m.²⁹ Tai – JAV lietuvių kalba išleistos A. Dirsytės maldaknygės kopija. Dalis A. Dirsytės maldaknygės maldų buvo panaudota pagrindyje (ab spaustuvėje) išleistoje kontrafaksinėje maldaknygėje, tačiau platesnių tyrimų apie A. Dirsytės maldaknygės ar atskirų maldų paplitimą sovietinės okupacijos metais nežinome.

1965 m. ši maldaknygė jau buvo išleista daugiau kaip 600 000 egz. tiražu. Vėliau pasirodė jos vertimai prancūzų, lenkų ir kitomis kalbomis. Manoma, kad ši maldaknygė išspausdinta daugiau negu penkiolika kalbų, milijoniniu tiražu. Tai plačiausiai pasaulyje paplitusi lietuviška knyga. Reikšminga tai, kad šios maldaknygės buvo parašytas vienintelis egzempliorius, ir būtent šis vienintelis, rašytas Nepriklausomybės sukaktuvėms paminėti, peržengė lagerio ir Sovietų Sąjungos sieną ir pasklido pasaulyje.

Stebuklingi Viešpaties keliai.

Nepriklausomoje Lietuvoje ši maldaknygė kun. A. Svarinsko iniciatyva išleista 1990 m. (AB „Ula“); buvo trys leidimai, iš viso apie 200 000 egz. Vėliau, 2001 m., D. Akstino rūpesčiu Kaune „Atmintis“ išleido faksimilinį leidimą kietais viršeliais pagal knygoje „The Living Testament of Faith and Courage“ spausdintą maldaknygės tekstą, o maldaknygės 50 metų sukakties proga šis leidinys dar kartą pakartotas 2002 metais.

Išvados. Pateikti sovietų Kolymos lageriuose kurtų ir ranka rašytų maldaknygių aprašymai liudija nepalaužtą tikėjimą sunkios priespaudos sąlygomis.

Maldaknygė „Viešpatie, prikalk mano Tautą“, buvo kuriama bendrai, vadovaujama A. Dirsytės, ją tiražuojant – perrašant ranka daugeliu egzempliorių, buvo įtraukiami individualios kūrybos elementai.

²⁹ „Marija, gelbėki mus“, Lietuva, 1964, pagrindinis leidinys, D. Akstino asm. archyvas.

Nustatyta, kad maldaknygė „Marija, gelbėki mus“ yra asmeninis A. Dirsytės kūrinys, parašytas vienu egzemplioriumi Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo 35 metų sukaktuvėms paminėti.

Patekusi į Laisvąjį pasaulį, ši maldaknygė tapo didžiuliu tiražu ir plačiausiai pasaulyje pasklidusia lietuviškos autorės knyga.

1 PRIEDAS

Kan. A. Sabaliauskas, Maldaknygė „Viešpaties Angelas“,
Klaipėda, 1932 (1938).

Poteriai – 7 p. (čia ir toliau nurodyta skyriaus apimtis puslapiais)
Rytmetinės maldos (Į Šv. Panelę Mariją, Į Angelą Sargą, Į savo Globėją,
Tikėjimas, Viltis, Meilė) – 4 p.

Saldžiausiojo Jėzaus Vardo litanija – 5 p.

Vakarinės maldos. Garbinkime, dėkokime, pažinkime savo nusikaltimus,
prisiminkime, ką esame pikto padarę (Dievui, artimui, sau patiems).

Žadinkime savyje gailestį, žadėkime nebe nusidėti, atsiduokime Dievui
Švenč. Panai Marijai ir Šventiesiems, Melskime Dievą globos – 5 p.

Maldos prieš išpažintį – 16 p.

Po išpažinties – 3 p.

Visų Šventųjų litanija – 9 p.

Septynios atgailos psalmės – 12 p.

Maldos prieš Komuniją – 5 p.

Maldos po Komunijos – 4 p.

Prieš Mišias – 6 p.

Mišių maldos – 27 p.

Confiteor – 7 p.

Kyrie eleison – 1 p.

Gloria in excelsis – 2 p.

Collecta. Epistola – 1 p.

Evangelija – 1 p.

Credo – 3 p.

Atnašavimas – 2 p.

Prefacija – 2 p.

- Kanonas. Pakėlimas – 3 p.
Pater noster – 1 p.
Agnus Dei – 1 p.
Komunija – 1 p.
Paskutinės maldos. Laiminimas. Paskutinė
Evangelija – 2 p.
Atskirų švenčių maldos:
Kalėdų mišios – 4 p.
Naujųjų metų malda – 3 p.
Velykų mišios – 3 p.
Sekminių mišios – 5 p.
Devintinių mišios – 4 p.
Devintinių procesija – 5 p.
Šv. Petro ir Povilo šventės mišios – 4 p.
Švenč. P.Marijos Dangun ėmimo šventės (Žolinė) Mišios – 3 p.
Visų Šventųjų Mišios – 5 p.
Mirusiųjų Mišios – 9 p.
Maldos po skaitytinių Mišių – 3 p.
Suplikacijos – 3 p.
Maldos už Tėvynę – 2 p.
Sekmadienio Mišparai – 24 p.
Švenč. P.Marijos Mišparų psalmės – 5 p.
Švenč. Jėzaus Širdies litanija – 5 p.
Švenč. Panos Marijos litanija. Malda į Aušros Vartų Švenčiausiąją
Panelę – 4 p.
Malda į Šv. Juozapą – 1 p.
Marijos giesmės – 4 p.
Šv. Juozapo litanija – 2 p.
Rožančius – 4 p.
Kryžiaus keliai – 8 p.
Įvairios maldos:
Į Šv. Mariją. Į Šv. Juozapą – 1 p.
Malda už taiką, už tėvus – 2 p.
Malda už vaikus. Malda už savo šeimą ir prietelius – 2 p.
Ligonio bei sužeistojo – 2 p.
Numirėlių laidojant – 3 p.
1. Malda už vyskopus ir kunigus.
2. Malda už mirusius tėvus.

3. Malda už mirusius brolius, gimines ir geradarius.

4. Malda už visus mirusiųosius – 2 p.

Giesmės:

Kalėdų, Gavėnios, Velykų, Sekminių – 8 p.

Švenčiausiojo Sakramento garbinimas ir giesmės – 9 p.

Te Deum laudamus – 5 p.

Iš viso 260 p.

2 PRIEDAS

Pranutės Čebelytės maldaknygė

„Tebūnie Tavo valia“

1950.VIII.9, Buchta Vanina

Rankraštis.

Turinys

Rytmetinės maldos – p. 3 (šio ir tolesnių priedų nurodomas tik puslapis).

Tavo garbei, Dieve, skiriu šią dieną. Skiriu ją savo tėvelių, išeivių ir savo mielosios Tėvynės labui. Darbo sunkumus pakelsiu su auka ir ryžtumu, noriai ir su gera nuotaika. Su Tavim, Dieve, nebus sunki jokia auka ir nebepakeliamas joks bandymas. Kiekvienu atveju būsiu rami, kaip rami mano tautos dvasia, ir giedra, kaip giedras mano Tėvynės dangus. < ... >

Į Švenč. Paną Mariją – p. 4.

Į Angelą Sargą – p. 4.

Į savo Globėją – p. 4.

Tikėjimas – p. 5.

Viltis – p. 5.

Meilė – p. 6.

Vakarinės maldos – p. 6.

Švenč. Panelės Marijos Litanija*⁰ – p. 12.

* 2-6 priedų didžiųjų raidžių rašyba netaisoma.

Malda į Šv. Vilties Motiną – p. 17.

Malda į Aušros Vartų Mariją – p. 19.

Mišių maldos – p. 21.

Per Gloria – p. 23.

Melskimės – p. 25.

Epistola – p. 26.

Evangelija – p. 27.

Per Credo – p. 28.

Aukojimas – p. 30.

Nuo Aukavimo iki Pakylėjimo – p. 33.

Pakėlimas Šv. Ostijos – p. 35.

Pakėlimas Kėliko – p. 35.

Po Pakylėjimo – p. 36.

Pater noster – p. 38.

Nuo Komunijos ligi pabaigos – p. 39.

Palaiminimas – p. 41.

Šv. Mišių paaukavimas – p. 42.

Šv. Antano litanija – p. 43.

Malda į Šv. Antaną – p. 47.

Švenč. Jėzaus Širdies litanija – p. 49.

Malda už tėvynę į Šv. Jėzaus Širdį – p. 54.

<...> O Švenčiausioji Jėzaus Širdie, mes esame daug kartų prašę įvairių malonių, bet ypatingai prašome: gražink mums ir mūsų Tėvynei laisvę, priimk ir pasidėk į savo širdies žaizdą, ir kaip Aukščiausiasis pamatys ją pripildytą Krauju, jis jos neatmes, tuomet bus ne mūsų, bet Tavo maldavimai <...>.

Atsiteisimo malda – p. 56.

Pasiaukojimas Švenč. Jėzaus Širdžiai – p. 61.

Šv. Juozapo litanija – p. 62.

Malda į Šv. Juozapą – p. 66.

Malda už tėvus – p. 68.

Malda už Tėvynę – p. 71.

Dieve, kuris leidai pasaulyje tautas ir įdiegei joms laisvės troškimą, gražink, prašome, ir mūsų Tėvynei jos laisvės dienas. Tegu tie sunkūs bandymai, kuriuos Tu skyrei mūsų šaliai, nebūna jos pražūčiai, bet greitesniam prisikėlimui ir didesnei dvasinei gerovei. Amžiną atilsį duok, Viešpatie, kritusiems kovos lauke, gelbėk, Viešpatie, ištremtuosius ir tremiamuosius iš savo gimtojo krašto. Padėk mums, kad

liktume ištikimi savo Tėvynei ir grįžtume į ją nešdami naują užgimimo ugnį. Saugok savo Tėvynėje esančius brolius ir seseris, ypač tuos, kurie aukojasi dėl Tavo vardo ir Tautos Laisvės.

O Šv. Mergele Marija, pavesk savo Sūnui Jėzui Kristui mūsų Lietuvą, kuri taip nuoširdžiai Tave myli ir garbina. Šv. Kazimierai, lietuvių tautos Globėjau, vadovauk kovose dėl laisvės, kaip kitados stebuklingu būdu kad vadovavai mūsų protėviams. Per Kristų mūsų Viešpatį. Amen.

Prašymas į Viešpatį Jėzų – p. 73.

Saldžiausio Jėzaus Vardo litanija – p. 78.

Šv. Dvasios litanija – p. 85.

Malda į Nuliūdusiųjų Paguodą – p. 90.

Į Nusidėjėlių Gynėją – p. 93.

Maldelės su atlaisdais – p. 96.

Dvasinė Komunija (1 pot. į Šv. Dvasią) – p. 98.

Iš viso 100 p.

3 PRIEDAS

Lionytės Eimontaitės maldaknygė

Leontina (Lionytė) Eimontaitė-Motiejūnienė buvo viena aktyviausių A.Dirsytės talkininkių kuriant Magadanę 1950 m. maldaknygę

„VIEŠPATIE, PRIKELK MANO TAUTĄ“ – p. 1.

Memento [Memento] homo, quia pulvis es et in pulverem revertis – p. 3.

Rytmetinės maldos – p. 5.

Visagalis Dieve, dėkojame Tau, kad vėl leidai mums ryto sulaukti. Meldžiame Tave savo Apvaizdoje laikyti mūsų Tėvynę. Laimink kūdikius, jaunimą, ypač mokslus einantį, suteik jėgų ir ištvermės...

Tikėjimo aktas – p. 7.

Vilties aktas – p. 8.

Meilės aktas – p. 10.

Vakarinės maldos – p. 12.

Dangiškasis Tėve, štai diena pasibaigė, ir mes atnešame Tau savo darbus, mintis ir žodžius.<...>

Ateik, Šv. Dvasia <...>

Malda į Šv. P.Mariją – p. 15.

Šv. Mišių auka – p. 18.

Introitus

Kyrie eleison – p. 19.

Evangelija – p. 21.

Ofertorium – p. 22.

Kanonas ir konsekracija – p. 23.

Komunija – 26.

Šv. Mišių pabaiga – p. 28.

Išpažinties maldos – p. 29.

Malda prieš sąžinės sąskaitą

Sąžinės sąskaita – p. 31.

Gailesčio sužadėjimas – p. 33.

Malda už Tautos paklydusius – p. 34.

Malda į Šv. Dvasią – p. 36.

Kryžiaus kelias – p. 37.

(Jėzus pasmerktas mirti skausmo kelią išėjęs)

Ižanga.Tobulo gailesčio sužadėjimas – p. 38.

1. Jėzus pasmerktas mirti – p. 39.

2. Jėzui uždeda kryžių – p. 40.

3. Jėzus pirmą kartą krenta po kryžium – p. 41.

4. Jėzus susitinka su savo Švenč. Motina – p. 42.

5. Kirenietis padeda Jėzui kryžių nešti – p. 43.

6. Veronika nušluosto Jėzaus veidą – p. 43.

7. Jėzus antrą kartą krenta po kryžiumi – p. 44.

8. Jėzus ramina verkiančias Jeruzalės moteris – p. 45.

9. Jėzus trečią kartą krenta po kryžiumi – p. 46.

10. Jėzui nuvelka rūbus – p. 46.

11. Jėzų prikalta prie kryžiaus – p. 47.

12. Jėzus miršta ant kryžiaus – p. 48.

(Septyni Kristaus testamentiniai žodžiai ant kryžiaus) – p. 49.

13. Jėzų nuima nuo kryžiaus – p. 50.

14. Jėzų deda į kapą – p. 51.

Malda išmelsti vadovams – p. 53.

Rožančius – p. 56.

Ižanga. Gailestingumo Motina...

I Dalis, 1 paslaptis. Viešpaties Angelas apreiškė Marijai... – p. 57.

2 pasl. Šv. Mergelė po Apreiškimo išėjo savo džiaugsmu pasidalinti... – p. 58.

3 pasl. Ir atėjo Tas, kurio ilgai, ilgai žmonija laukė – p. 59.

4 pasl. Švenč. Mergelė paaukojo brangiausią savo turtą... – p. 61.

5 pasl. Sūnau, kam mums taip padarei ?.. – p. 62.

II Dalis, 1 paslaptis. Tamsu Jeruzalėj, visi sumigę... – p. 64.

2 pasl. Rūbus nuplėšė, išjuokė ir nuplakė. – p. 66.

3 pasl. Spindi brangakmeniai monarchų karūnose... – p. 67.

4 pasl. Visų pašiepiamas, stumdomas ir užgauliojamas... p. 69.

5 pasl. Baigta Tavo kelionė, Kristau: Jeruzalė liko po Tavo kojomis – p. 71.

III Dalis, 1 paslaptis. Nurito angelas nuo kapo akmenį – p. 72.

2 pasl. Jėzau, po skaudžios žemės kelionės, didžiausiame dangaus... – p. 73.

3 pasl. Išeidamas prižadėjai Švenč. Motinai ir apaštalam... – p. 73.

4 pasl. Gražiosios Meilės ir šv. Vilties Motina, su kūnu paimta... – p. 75.

5 pasl. Danguis Karaliene, pažvelk iš savo sosto į savo Sūnaus... – p. 75.

Pabaiga. Giedokite, Angelai ir šventieji, garbės himnus... p. 76.

Šv. Dvasios litanija – p. 78.

Melskimės – p. 89.

Dieve, kuris tikinčiųjų širdis Šv. Dvasia apšviesdamas pamokei, padėk mums per tą pačią Dvasią mylėti visa, kas dora, ir nuolatos džiaugtis Jos paguoda. <...> Per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, Tavo Sūnų, kuris su Tavim gyvena ir viešpatauja tos pačios Dvasios vienybėje, Dievas per visus amžių amžius – p. 90.

4 PRIEDAS

Valerijos Bagdonaitės-Čepienės maldaknygė

(be pradžios ir be pabaigos)

Rytmetinės maldos – p. 1.

Visagalis Dieve, dėkojame Tau, kad vėl leidai ryto sulaukti. Meldžiame Tave savo Apvaizdoje laikyti mūsų Tėvynę. Laimink...

Tikėjimo aktas – p. 2.

Vilties aktas – p. 2.

Meilės aktas – p. 3.

Vakarinės maldos – p. 5.

Dangiškasis Tėve, štai diena pasibaigė, ir mes atnešame savo darbus, mintis ir žodžius. Ar atleisti mums...

Kyrie eleison – p. 1.

Evangelija – p. 2.

Ofertorium – p. 2.

Kanonas ir konsekracija -- p. 4.

Komunija – p. 6.

Šv. Mišių pabaiga – p. 8.

Išpažinties maldos – p. 8.

Sąžinės sąskaita – p. 9.

Gailesčio sužadininias – p. 10.

Malda už Tautos paklydusius – p. 11.

...

Kryžiaus kelias

...

2. Jėzus ima kryžių – p. 1.

3. Jėzus pirmą kartą krenta po kryžium – p. 2.

4. Jėzus susitinka su savo Motina – p. 2.

5. Kirenietis padeda nešti kryžių – p. 3.

6. Veronika nušluosto [Jėzui veidą] – p. 4.

7. Jėzus antrą kartą krenta po kryžiumi – p. 4.

8. Jėzus ramina verkiančias moteris – p. 5.

9. Jėzus trečią kartą krenta po kryžiumi – p. 6.

10. Jėzų išvelka iš rūbų – p. 6.

11. Jėzų prikalta prie kryžiaus – p. 7.

12. Jėzus miršta ant kryžiaus – p. 8.

Svarstykim Kristaus žodžius ant kryžiaus – p. 8.

13. Jėzaus nuėmimas nuo kryžiaus – p. 9.

14. Jėzų deda į kapą – p. 10.

Pabaiga – p. 10.

Malda vadovams – p. 11.

Šv. Rožančius – p. 12.

Ižanga

Linksmoji dalis – p. 13.

1 pasl. Viešpaties Angelas apreiškė Marijai

2 pasl. Šv. Mergelė po Apreiškimo išėjo savo... – p. 14.

3 pasl. Ir atėjo Tas, kurio ilgai... – p. 15.

4 pasl. Šv. Mergelė paaukojo Dievui savo – p. 16.

5 paslaptis – p. 17.

Skausmingoji dalis – p. 18.

1 pasl. Tamsu Jeruzalėje... – p. 18.

2 pasl. Rūbus nuplėšė... – p. 19.

3 pasl.

4 pasl. – p. 22.

5 pasl. – p. 24.

Džiaugsmingoji dalis – p. 25.

1 pasl.

2 pasl. – p. 26.

3 pasl. Išeidamas prisižadėjai Švenč. Motinai – p. 26.

4...

5 pasl. Danguis Karaliene, pažvelk... – p. 28.

Pabaiga – p. 28.

Malda į Aušros Vartų Mariją – p. 29.

Malda į Šv. Antaną – p. 31.

.....

Šv. Kazimiero litanija (?) – p. 1.

Šv. Dvasios litanija – p. 3, p. 4.

....

Pastaba:

Maldaknygės tekstas rašytas žaliu rašalu ir labai sulietas, sunkiai įskaitomas. Dalies lapelių nėra, todėl pateiktame tekste numeracija, stingant teksto lapelių, pradedama nauja.

5 PRIEDAS

Aldonos Pakštytės maldaknygė
 „Viešpatie, prikelt mano tautą“
 Magadanas, 1954.II.16

Rytmetinės maldos – p. 5.

Visagalis Dieve, dėkojame Tau, kad vėl mums leidai ryto sulaukti.
 Meldžiame Tave savo Apvaizdoje laikyti mūsų Tėvynę. Laimink
 kūdikius, jaunimą, ypač mokslus einantį, suteik ištvėrmės...

Tikėjimo aktas – p. 6.

Vilties aktas – p. 7.

Meilės aktas – p. 8.

Vakarinės maldos – p. 9.

Dangiškasis Tėve, štai diena pasibaigė ir mes atnešame savo darbus,
 ir žodžius, mintis...

Ateik, Šv. Dvasia... – p. 10.

Malda į Švenč. Panelę Mariją – p. 10.

Šv. Mišių maldos – p. 12.

Introitus

Kyrie eleison – p. 13.

Evangelija – p. 14.

Ofertorium – p. 15.

Kanonas ir konsekracija – p. 16.

Šv. Mišių pabaiga – p. 20.

Išpažinties maldos – p. 21.

Prieš sąžinės sąskaitą

Sąžinės sąskaita – p. 22.

Gailesčio sužadėjimas – p. 23.

Malda už tautos paklydusius – p. 24.

Malda į Šv. Dvasią – p. 25.

Kryžiaus kelias – p. 26.

Ižanga (Tobulo gailesčio sužadėjimas)

1. Jėzus pasmerktas mirti – p. 27.

2. Jėzus ima kryžių – p. 28.

3. Jėzus pirmą kartą krinta po kryžium – p. 29.

4. Jėzus susitinka su savo Motina – p. 29.
 5. Simonas Kirenietis padeda Jėzui nešti kryžių – p. 30.
 6. Veronika nušluosto Jėzaus veidą – p. 30.
 7. Jėzus antrą kartą krinta po kryžiumi – p. 31.
 8. Jėzus ramina Jeruzalės moteris – p. 31.
 9. Jėzus trečią kartą krinta po kryžiumi – p. 32.
 10. Jėzus išvelkamas iš rūbų – p. 33.
 11. Jėzų prikala prie kryžiaus – p. 33.
 12. Jėzus miršta ant kryžiaus – p. 34.
 13. Jėzų nuima nuo kryžiaus – p. 35.
 14. Jėzų deda į kapą – p. 36.
- Pabaiga – p. 36.
- Malda išmelsti vadams – p. 37.
- ...Viešpatie, siųsk mums galingų vadų, kurie mus išvestų iš klaidžių kelių.
- Šv. Rožančius – p. 38.
- Ižanga
- Džiaugsmingoji dalis – p. 39.
- 1 paslaptis. Viešpaties Angelas apreiškė Marijai.
 - 2 paslapt. Švenč. Mergelė po Apreiškimo... – p. 40.
 - 3 paslapt. Ir atėjo Tas, kurio ilgai laukė žmonija – p. 41.
 - 4 paslapt. Šv. Mergelė paaukojo Dievui... – p. 42.
 - 5 paslapt. Kam mums, sūnau, taip padarei? – p. 42.
- Skausmingoji dalis – p. 43.
- 1 pasl. Tamsu Jeruzalėj – p. 45.
 - 3 pasl. Spindi brangakmeniai monarchų karūnose – p. 46.
 - 4 pasl. Visų pašiepiamas, stumdomas ir užgauliojamas... – p. 47.
 - 5 pasl. Baigta Tavo kelionė, Kristau – p. 49.
- Garbingoji dalis – p. 50.
- 1 pasl. Krito audeklas nuo kapo – p. 50.
 - 2 pasl. Jėzau, po skaudžios žemės kelionės... – p. 51.
 - 3 pasl. Išeidamas pažadėjai Švenč. Motinai ir... – p. 51.
 - 4 pasl. Gražiausios Meilės ir Šv. Vilties Motina... – p. 52.
 - 5 pasl. Dangaus Karaliene – p. 53.
- Pabaiga
- Šv. Marijos Litanija – p. 55.
- Šv. Jėzaus Širdies Litanija – p. 61.
- Giesmė – p. 67.

Ar prieblanda ryto, ar vakaras miršta,
 Apsaugok, Aukščiausias, tą mylimą šalį – p. 70.
 Marija, Skaisčiausia Lelija – p. 71.
 Baigiasi – p. 74.

6 PRIEDAS

Adelės Dirsytės maldaknygė „Marija, gelbėki mus“ 1953.II.16

Dangau, palaiminki vargo dieną – p. 3.
 Išaušo sunki darbo diena. Šv. Trejybe, noriu Tave pagarbinti kantrybe ir pagarba savo bendradarbiams. Duoki mums išminties ir jėgos ramiai iškęsti visus nesusipratimus, panieką ir neapykantą, palaiminki...
 Mūsų tautos Kankiniai, išmelskite stiprybės, sumanumo ir vienybės...
 Angele Sarge, Šv. Globėja...
 Šv. Dvasia, nušvieski mano ir mano Tautos kelius į laimingą ateitį...
 Šv. Teresėle...
 Viešpatie, laiminki mano miegą – p. 9.
 Šv. Šeima – p. 11.
 Marija, Tavo gailestingumo šaukiuos... – p. 12.
 Marija, keliu savo nuvargusias rankas į Tave... – p. 14.
 Šv. Mišių auka – p. 15.
 Įžanga
 Švč. Trejybe, pasigailėk – p. 18.
 Šv. Evangelija – p. 21.
 Aukojimas – p. 22.
 Kanonas ir Pakylėjimas – p. 25.
 Šv. Komunija – p. 28.
 Mišių aukos pabaiga – p. 30.
 Marija, gelbėk mus – p. 32.
 Išpažinties maldos – p. 35.

Prieš sąžinės sąskaitą

Sąžinės sąskaita – p. 38.

Gailesčio sužadėjimas – p. 40.

Prieš Š v. Komuniją – p. 42.

Po Šv. Komunijos – p. 43.

Viešpatie, pagalbos prašau Tėveliams – p. 48.

Mąstykime V.Jėzaus Kristaus Kančią – p. 51.

Ižanga

1. Jėzus pasmerkiamas mirti <...> Malda – p. 52.

2. Jėzus ima kryžių <...> Malda – p. 54.

3. Jėzus pirmą kartą krenta po kryžiumi <...> Malda – p. 57.

4. Jėzus susitinka su savo Motina <...> Malda – p. 58.

5. S.Kirenietis padeda nešti kryžių <...> Malda – p. 61.

6. Veronika nušluosto Jėzui veidą <...> Malda – p. 63.

7. Jėzus antrą kartą puola po kryžiumi <...> Malda – p. 64.

8. Jėzus ramina verkiančias moteris <...> Malda – p. 66.

9. Jėzus trečią kartą puola po kryžiumi <...> Malda – p. 67.

10. Jėzus išvelkamas iš rūbų <...> Malda – p. 69.

11. Jėzų prikalta prie kryžiaus <...> Malda – p. 70.

12. Jėzus miršta ant kryžiaus <...> Malda – p. 72.

13. Jėzų nuima nuo kryžiaus <...> Malda – p. 73.

14. Jėzų deda į kapą <...> Malda – p. 74.

Pabaiga – p. 75.

Įvairios maldos – p. 77.

Malda į Girkalnio Gailestingumo Motiną – p. 77.

Malda į Šv. Kazimierą – p. 80.

Malda į Šv. Juozapą – p. 84.

Velykų malda – p. 87.

Malda į Gailestingumo Jėzų (Atvelykio sekmadienį) – p. 90.

Malda į Šv. Moniką – p. 92.

Malda į Visų Malonių Tarpininę (gegužės 24) – p. 96.

Sekminių malda – p. 99.

Devintinių malda – p. 102.

Šeštinių malda – p. 105.

Malda į Šv. Antaną – p. 108.

Malda į Šv. Joną Krikštytoją – p. 110.

Malda į Šv. Aloyzą – p. 112.

Malda į Kristų Karalių – p. 113.

† Visi Šventieji, padėkite mums – p. 115.

† Kalėdų malda – p. 117.

Amen – p. 119.

Įteikta 2003 m. liepos mėn.

THE GENESIS AND SPREAD OF THE PRAYER BOOK
„MARIJA, GELBĖKI MUS“ (MARY, SAVE US)
BY ADELĖ DIRSYTĖ

Mindaugas Bloznelis

Summary

This article discusses the emergence and propagation throughout the world of the famous Lithuanian prayer book. It presents the circumstances which encouraged the development of handwritten prayer books in Soviet prison camps. The table of contents and brief description of the prayer books „Tebūnie Tavo valia“ (Let Your Will Be Done), „Viešpatie, išgelbėk mūsų tautą“ (Lord, Save Our Nation) and „Marija, gelbėk mus“ (Mary, Save Us) are presented. They are compared to a normally edited prayer book in independent Lithuania.

The possible path this handwritten prayer book traveled from a Soviet prison camp to the Free world is discussed.